

1 **אב מלאכה ומלאכה**, מפני שכל מלאכה נחשבת כשגגה אחת.
 2 **העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת**, שעשה כמה מלאכות
 3 שהן תולדות של אב אחד, או שעשה אב מלאכה ותולדה שלו, אינו
 4 **חייב אלא חטאת אחת** על כל המלאכות, מפני שנחשב כמו שחור
 5 ועשה עבירה אחת כמה פעמים.

גמרא

7 שנינו במשנה 'כלל גדול אמרו בשבת' וכו'. הגמרא מבארת את
 8 הלשון 'כלל גדול'. שואלת הגמרא: **מאי מעמא תנא** – מה הסיבה
 9 ששנה התנא 'כלל גדול', **אילימא משום דקבעי למיתני** – אם נאמר
 10 שמשום שרצה לשנות לחלן (עד) **עוד כלל אחר**, ולא כלל בו אלא
 11 שני פרטים וכאן כלל ארבעה פרטים, לכך **תנא כאן 'כלל גדול'** כיון
 12 שהוא כולל יותר פרטים, ותאמר שלגבי **שביעית נמי** – גם שנה
 13 התנא (שביעית פ"ז מ"א) **'כלל גדול אמרו בשביעית, משום דקבעי**
 14 **למיתני** – שרצה לשנות **'עוד כלל אחר'** (שם מ"ב), ולכך **תנא** – שנה
 15 ברישא **'כלל גדול'** כיון שהוא כולל יותר פרטים. והא (והרי) **לגבי**
 16 **מעשר דקתני** – ששנה התנא (מעשרות פ"א מ"א) **'עוד כלל אחר'**, ולא
 17 **תני** (שם) בכלל הראשון **'כלל גדול'**, אף שגם שם הראשון כולל יותר
 18 פרטים, ואם כן חזרת הקושיא מדוע כאן שנה התנא 'כלל גדול'.
 19 משיבה הגמרא: **אמר רבי יוסי בר אבין**, לגבי **שבת ושביעית, דאית**
 20 **בהו** – שיש בהן אבות ותולדות, **תנא 'כלל גדול'**, אבל לגבי **מעשר**
 21 **דלית בה** – שאין בה אבות ותולדות, **לא תנא 'כלל גדול'**.
 22 מקשה הגמרא: ולכך **קפרא דתני** ששנה בתוספתא שלו **'כלל גדול'**
 23 גם **במעשר**, קשה, **מאי אבות ומאי תולדות איכא** – איזה אבות
 24 ואיזה תולדות יש במעשר, ומכך שאמר 'כלל גדול' לגבי מעשר
 25 מוכח שאומרים 'כלל גדול' אף בדברים שאין בהם תולדות.
 26 הגמרא מבארת טעם אחר מדוע שנה התנא 'כלל גדול': **אלא לאו**
 27 **היינו מעמא** – לא זהו הטעם שהתנא שונה 'כלל גדול' לגבי שבת
 28 ושביעית משום שיש בהם אבות ותולדות, אלא הוא שונה כן במקום
 29 שעונשו גדול מדבר אחר, ולכן לגבי שבת שנה התנא 'כלל גדול'
 30 משום שגדול עונשו של **שבת יותר משל שביעית** – שאיסור שבת
 31 חמור מאיסור שביעית, **דאילו איסור שבת איתא בין בתלוש** – בדבר
 32 שנתלש לפני שבת, כגון איסור טוחן ולש, ובין **במחובר** – בדבר
 33 שהיה מחובר בכניסת השבת, ואילו איסור **שביעית, בתלוש ליתא**
 34 **במחובר איתא** – אינו בתלוש אלא רק במחובר, שאין קדושת
 35 שביעית חלה אלא על פירות שהיו מחוברים לקרקע בכניסת השנה
 36 השביעית. ולגבי שביעית שנה 'כלל גדול' משום שגדול עונשה של
 37 **שביעית יותר מן המעשר** – שאיסור שביעית חמור ממעשר, **דאילו**
 38 **איסור שביעית איתא** – ישנו בין **במאכל אדם ובין במאכל בהמה**,
 39 **ואילו מעשר במאכל אדם איתא, במאכל בהמה ליתא**.
 40 ולכך **קפרא דתני 'כלל גדול'** גם **במעשר יש להוסיף ולבאר שגדול**
 41 **עונשו של מעשר יותר משל פאה**, **דאילו מעשר איתא** – ישנו אף
 42 **בתאנה וירק מדרבנן, ואילו פאה ליתא** – אינה נהגת בתאנה וירק,
 43 ומביאה הגמרא ראייה מהמשניות שיש חילוק בין מעשר לפאה לגבי
 44 תאנה וירק: **דתנן במשנה (פאה פ"א מ"ד), כלל אמרו בפאה, כל דבר**
 45 **שהוא אוכל, ונשמר** – שאינו מופקר ובעליו שומרים אותו, ונידולו
 46 **מן הארץ, ולקייטתו באחת** – שמלקטים את כל הפירות שבשדה
 47 בזמן אחד, ומכניסו לקיום – שיכול להתקיים ימים רבים, חייב

בפאה

48 מבארת הגמרא מה באה המשנה למעט בכללים אלו: **'אוכל'**
 49 **למעוטי ספחיו** – ספחיו של סטים וקוצה המשמשים לצביעת
 50 בגדים. **'ונשמר'** **למעוטי הפקר**. ונידולו מן הארץ **למעוטי במיהין**
 51 **ופטירות** שאינם יונקים מהקרקע אלא מהחלוחית שבאוויר.
 52 **'ולקייטתו באחת'** **למעוטי תאנה** שאין מלקטים פירותיה בפעם
 53 אחת. **'ומכניסו לקיום'** **למעוטי ירק**, כגון לפת וקפלוטות שאינם
 54 מתקיימים זמן רב.
 55 ואילו לגבי **מעשר תנן** במשנה (מעשרות פ"א מ"א), **כלל אמרו במעשר,**
 56 **כל שהוא אוכל, ונשמר, ונידולו מן הארץ, חייב במעשר**. ואילו
 57 מה ששנינו לגבי פאה שצריך שתהא לקייטתו באחת ומכניסו לקיום
 58 לא תנן לגבי מעשר, ואם כן תאנה שאין לקייטתה כאחת וירק שאינו
 59 נשמר חייבים במעשר ופטורים מפאה, נמצא שמעשר חמור מפאה.
 60 שנינו במשנה (לעיל סז) **'השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה**
 61 **בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת**. הגמרא דנה בהלכה זו:
 62 **רב ושמואל דאמרי תרנויהו** – אמרו שניהם, **מתניתין** – משנתנו
 63 האומרת בכלל הראשון שהשוכח עיקר שבת אינו חייב אלא חטאת
 64 אחת מדברת בתינוק שנשכח לבין הנכרים, וגר שנתגייר והלך לבין
 65 הנכרים, שלא ידעו מעולם שיש איסור שבת בתורה. אבל אם הכיר
 66 שיש איסור שבת ולבסוף שכח שיש איסור שבת, חייב חטאת על כל
 67 שבת ושבת, מפני שדינו כידוע עיקר שבת ושכח שהיום שבת,
 68 ששנינו במשנה שחייב חטאת על כל שבת.
 69 מקשה הגמרא: תנן – שנינו במשנתנו בכלל הראשון, **השוכח עיקר**
 70 **שבת** ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, אינו חייב אלא חטאת
 71 אחת. ומדייקת הגמרא מכך שאמר התנא 'השוכח', **לאו מפלל**
 72 **דהויא ליה ידיעה מעיקרא** – האם אין להוכיח מלשון זו שמדובר
 73 שמתחילה ידע שיש איסור שבת ולבסוף שכח, ומכל מקום אינו חייב
 74 אלא חטאת אחת, ולא כמו ששמענו מדברי רב ושמואל שבאופן זה
 75 חייב חטאת על כל שבת.
 76 מתרצת הגמרא: לא, אין להוכיח כן, ומאי כוונת התנא ששנה 'כל'
 77 **השוכח עיקר שבת, דהיתיה שכוח ממנו עיקרה של שבת** מעולם,
 78 ולכן אינו חייב אלא חטאת אחת, אבל אם ידע עיקר שבת ושכח חייב
 79 על כל שבת ושבת.
 80 חזרת הגמרא ומקשה: מכך שהעמידו רב ושמואל את המשנה
 81 ששנינו שחייב חטאת אחת על כל השבתות באופן שלא ידע מעולם
 82 שיש איסור שבת, משמע שדווקא באופן זה אינו חייב אלא חטאת
 83 אחת. אבל אם מתחילה הכיר שיש איסור שבת ולבסוף שכח, מאי
 84 מה יהיה דינו, חייב חטאת על כל שבת ושבת, אם כן קשה, **אדתני**
 85 **– עד ששנה התנא בכלל השני שהידוע עיקר שבת אלא ששכח**
 86 **שהיום שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, חייב חטאת על**
 87 **כל שבת ושבת, ליתני** – היה לו לשנות שאם הכיר שיש איסור שבת
 88 ולבסוף שכח שיש איסור שבת, חייב חטאת על כל שבת ושבת, ונדע
 89 שכל שכן הא – דין זה שהידוע עיקר שבת ושכח שהיום שבת, חייב
 90 חטאת על כל שבת ושבת.
 91 מתרצת הגמרא: מאי כוונת התנא במה ששנה **'הידוע עיקר שבת'**,
 92 כוונתו, מי שהיה יודע עיקרה של שבת, ושכחה, ועכשיו אינו יודע
 93 כלל שיש איסור שבת, ואם כן באמת השמיענו התנא שבאופן ששכח
 94 עיקר שבת חייב חטאת על כל שבת ושבת.

מקשה הגמרא: מכך שהעמדנו את מה ששנינו במשנה שחייב חטאת
 על כל שבת ושבת במי ששכח עיקר שבת, משמע שדווקא משום כך
 אינו חייב אלא חטאת אחת על כל שבת, אַבְל אם לא שָׁכַחָהּ, את
 עיקר שבת אלא שכח שהיום שבת, מַאי, חֵיִיב חטאת עַל כָּל מְלָאכָה
 וּמְלָאכָה, שאם היה התנא סובר שאינו חייב אלא חטאת אחת על כל
 שבת, היה לו לערב את שני הדינים ולשנות כך, מי שידע עיקר שבת
 ושכחה, וכן היודע עיקר שבת אלא ששכח שהיום שבת ועשה
 מלאכות הרבה בשבתות הרבה, חייב חטאת על כל שבת ושבת,
 ומכך שלא עירבם משמע שדווקא אם שכח עיקר שבת אינו חייב
 אלא חטאת אחת על כל שבת, אבל אם יודע עיקר שבת אלא ששכח
 שהיום שבת חייב על כל מלאכה ומלאכה, אם כן אֲדִיתָנִי – עד ששנה
 התנא בכלל השלישי שהיִדְעָה שֶׁהָיָה שָׁבֶת וְעָשָׂה מְלָאכֹת הֲרֵבָה
 בְּשַׁבָּתוֹת הֲרֵבָה, חֵיִיב חטאת עַל כָּל מְלָאכָה וּמְלָאכָה, לִיתָנִי – היה
 עליו לשנות שהיִדְעָה עֵינָךְ שָׁבֶת ושכח שהיום שבת, חייב חטאת על
 כל מלאכה ומלאכה, שזה חידוש גדול יותר שחייב על כל מלאכה
 אף שאין כאן אלא שגגה אחת ששכח שהיום שבת, וְנָדַע שְׂכָל שָׂבֶן
 הָא – דין זה שידוע שהיום שבת ועשה מלאכות הרבה, שחייב חטאת
 על כל מלאכה, שהרי יש כאן שגגות הרבה.
 מסיקה הגמרא שדברי רב ושמואל נאמרו באופן שונה: אֲלֵא רב
 ושמואל העמידו את מִתְּנִיתָן – משנתנו ששנינו בכלל הראשון
 שהשוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב
 אלא חטאת אחת, בְּשֶׁהִכִּיר שיש איסור שבת וּלְכַסּוֹף שָׁבֶת, ולא כמו
 שסברנו בתחילה שהעמידו את המשנה במי שלא ידע מעולם שיש
 איסור שבת, וְדָרַב וּשְׁמוּאֵל – והאופן שבו דיברו רב ושמואל, דהיינו
 תינוק שנשבה לבין הגויים או גר שנתגייר, נָמִי – גם כן דינו בְּהִכִּיר
 שיש שבת וּלְכַסּוֹף שָׁבֶת דְּמִי, וְהָכִי אִיתָמַר – וכך נאמרו דבריהם,
 רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרֵי תְרוּוּיָהּ, אֲפִילוּ תִינוּק שֶׁנִּשְׁשָׁבֶת בֵּין הַנְּכָרִים וְגַר
 שֶׁנִּתְגַּיֵּיר לְבֵין הַנְּכָרִים, בְּהִכִּיר שיש איסור שבת בתורה וּלְכַסּוֹף
 שָׁבֶת דְּמִי, וְחֵיִיב חטאת, כלומר, שרב ושמואל לא באו לפרש את
 דברי התנא, אלא להוסיף על דבריו, שהתנא שנה כלל זה באופן
 שידע שיש איסור שבת ושכח, כדי להשמיענו שאינו חייב אלא
 חטאת אחת על כל בשבתות, ואין אומרים שחייב חטאת על כל שבת
 ושבת, ורב ושמואל הוסיפו שאף אם לא ידע מעולם שיש איסור
 שבת חייב חטאת אחת, ואין אומרים שפטור לגמרי.
 הגמרא מביאה אמוראים החולקים על רב ושמואל: וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּאָמְרֵי תְרוּוּיָהּ – אמרו שניהם, מה ששנינו
 שהשוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב
 אלא חטאת אחת, הוא דִּוְקָא אם הִכִּיר שיש איסור שבת בתורה
 וּלְכַסּוֹף שָׁבֶת, אַבְל תִּינוּק שֶׁנִּשְׁשָׁבֶת בֵּין הַנְּכָרִים וְגַר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְהֵלֶךְ
 לְבֵין הַנְּכָרִים, שלא ידעו מעולם שיש איסור שבת בתורה, פְּטוּר
 מחטאת, משום שהוא סבור שדבר זה מותר, והאומר על דבר איסור
 שהוא מותר אינו חייב חטאת, שאינו נחשב כשוגג אלא כאנוס,
 והאנוס אינו חייב חטאת.
 הגמרא מקשה על רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש: מִיתָנִי הקשו בני
 הישיבה על דברי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, שנינו בברייתא,
 כָּלִל גְּדוֹל אֲמָרוּ בְּשַׁבָּת, כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵינָךְ שָׁבֶת, וְעָשָׂה מְלָאכֹת
 הֲרֵבָה בְּשַׁבָּתוֹת הֲרֵבָה, אִינוּ חֵיִיב אֲלֵא חטאת אחת. בַּיָּצֵד – באיזה
 אופן נאמר דין זה, הרי שהיה תינוק שֶׁנִּשְׁשָׁבֶת לְבֵין הַנְּכָרִים, וְגַר
 שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְהֵלֶךְ לְבֵין הַנְּכָרִים, וְעָשָׂה מְלָאכֹת הֲרֵבָה בְּשַׁבָּתוֹת

הֲרֵבָה, אִינוּ חֵיִיב אֲלֵא חטאת אחת. וְחֵיִיב עַל הָדָם שאכל כל ימיו
 חטאת אחת, וְעַל הַחֵלֶב שאכל כל ימיו חטאת אחת, וְעַל עֲבוּדָה
 זָרָה שעבד כל ימיו חטאת אחת.
 הברייתא מביאה דעה החולקת: וּמוֹנְכֹז חוֹלֵק על חכמים, וּפְטוּר אותו
 מחטאת. וְכֵךְ הָיָה מוֹנְכֹז דִּן לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא רַבּוּ, הוּאִיל וְהַעוֹשָׂה
 עֲבִירָה בְּזוּיָד קָרְוִי חוֹמָא, וְהַעוֹשָׂה עֲבִירָה בְּשׁוּגָג גַּם הוּא קָרְוִי
 חוֹמָא, לִכֵּן יֵשׁ לַלְמַדָּה זֶה מוֹזֵה, וְכֵךְ יֵשׁ לְדִרוּשׁ, מַה מְזִיד מְדוּבֵר
 שְׁהִיתָה לוֹ יְדִיעָה, שהרי אם לא ידע אינו מזיד, אִף שׁוּגָג מְדוּבֵר
 שְׁהִיתָה לוֹ יְדִיעָה קודם ששכח חוטא, אבל תינוק שנשבה לבין
 הנכרים וגר שנתגייר והלך לבין הנכרים שלא היה להם ידיעה
 מעולם אינם נקראים חוטאים, ואינם חייבים קרבן על שגגתם.
 אֲמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, הָרִינִי מוֹסִיף עַל דְּרָבִיךָ – לפי דבריו שיש
 ללמוד שוגג ממזיד, אני אוסיף על דבריו עוד, ותראה אם יעמדו
 דבריו, אִי – אם נאמר שיש לדרוש כך, נלמד גם מַה מְזִיד מְדוּבֵר
 שְׁהִיתָה הַיְדִיעָה בְּשַׁעֲתָה מַעֲשֶׂה הַעֲבִירָה, שהרי אם לא כן אינו מזיד,
 אִף שׁוּגָג נאמר שחייב חטאת גם באופן שְׁהִיתָה לוֹ יְדִיעָה בְּשַׁעֲתָה
 מַעֲשֶׂה, ועל כרחך אי אפשר לומר כן, שהרי אם ידע בשעת מעשה
 אינו שוגג אלא מזיד, ואם כן מוכח שאין ללמוד שוגג ממזיד. אֲמַר
 לוֹ מוֹנְכֹז, הֵן – אכן אני מחייב חטאת אף באופן שהיתה לו ידיעה
 בשעה שחטא. וְכָל שָׂבֶן שֶׁהוֹסֵפֶת על דבריו, והרי אתה מסייע לי.
 אֲמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לְדְרָבִיךָ שחייב חטאת אף אם היתה לו ידיעה
 בשעה שחטא, קשה, שהרי אִין זֶה קָרְוִי שׁוּגָג אֲלֵא מְזִיד.
 מסיימת הגמרא את הקושיא על רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש: קָתָנִי
 מִיָּהָ – מכל מקום שנינו בברייתא בדברי חכמים, בַּיָּצֵד – באיזה אופן
 נאמר הדין שהשוכח עיקר שבת אינו חייב אלא חטאת אחת, בְּתִינוּק
 שנשבה. בְּשֶׁלֶמָא לְרַב וּשְׁמוּאֵל הַסּוֹבְרִים שתינוק שנשבה חייב
 חטאת, נִיחָא – אין עליהם קושיא מהברייתא ששנינו בה שתינוק
 שנשבה חייב חטאת, אֲלֵא לְרַבִּי יוֹחָנָן וְלְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ
 הַסּוֹבְרִים שתינוק שנשבה אינו חייב חטאת, קְשִׁיָא, שהרי בברייתא
 שנינו שחייב חטאת.
 מתרצת הגמרא: אֲמַרִּי לָךְ – יאמרו לך רבי יוחנן ורבי לקיש, לֹא מִי
 אֵיכָא – וכי אין בברייתא את שתינוק מוֹנְכֹז דְּפִטְרַת תִּינוּק שנשבה
 מחטאת, אֲנִי דְּאָמְרִינִי – אנחנו שאמרנו שתינוק שנשבה פטור
 מחטאת סברנו כְּמוֹנְכֹז.
 שנינו בברייתא שמונכז מחייב חטאת אף את השוגג שהיתה לו ידיעה
 בשעת מעשה. הגמרא מבארת את טעמו של מונכז. מבררת הגמרא:
 מַאי מַעֲמָא דְּמוֹנְכֹז – מה טעמו של מונכז. משיבה הגמרא: דְּכִתְיִב
 לגבי חטאת של שגגת עבודה זרה (במדבר טו כט) 'תִּזְרָה אֶחָת יְהִיָּה
 לָכֶם לְעוֹשֶׂה בְּשַׁנְגָּה, וְסָמִיד לִיָּה – וסמוך לו לגבי מזיד כתוב (שם)
 'וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיַד רָמָה', חֲקִישׁ הַכְּתוּב שׁוּגָג לגבי
 חטאת לְמִזִּיד לגבי כרת, מַה מְזִיד שחייב כרת מדובר שְׁהִיתָה לוֹ
 יְדִיעָה, אִף שׁוּגָג שחייב חטאת מדובר שְׁהִיתָה לוֹ יְדִיעָה.
 שואלת הגמרא: וְרַבָּנִן הַחֹלְקִים על מונכז, הֵא – היקש זה מהפטוק
 'תִּזְרָה אֶחָת, מַאי עֲבָדִי לִיָּה – מה הם דורשים ממנו. משיבה
 הגמרא: מִיָּבֶעֱ לָהּ – הוא נצרך להם לְכַדְמָקְרִי לִיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
 לִוִּי לְבִרְיָה – לדרשה של יחיד רבי יהושע בן לוי את בנו, שנאמר
 'תִּזְרָה אֶחָת יְהִיָּה לָכֶם לְעוֹשֶׂה בְּשַׁנְגָּה, וְכִתְיִב קודם לכן בתחילת
 הענין (שם פסוק כב)